

УДК 316.4:355

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2022.2.22>**Криворучко Максим Геннадійович**

аспірант кафедри соціології і публічного управління

Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»

вул. Кирпичова, 2, Харків, Україна

orcid.org/0000-0002-3067-3244

ДИНАМІКА ГІБРИДНОГО КОНФЛІКТУ НА ДОСВІДІ ПОДІЙ 2013–2014 РОКІВ У РЕГІОНАХ ПІВДНЯ ТА СХОДУ УКРАЇНИ

У статті розглядаються події російсько-української війни періоду 2013–2014 років, яка поєднала в собі як традиційне збройне протистояння так і багато інших, немілітарних методів, у тому числі штучне розпалення громадянського конфлікту з метою подальшого його використання для реалізації своїх політичних чи військових задач. Протягом багатьох років цей метод був основою воєнної доктрини РФ та використовувався по всьому світу. Паразитує на внутрішніх протиріччях, спецслужби Росії займалися дестабілізацією ситуації під час протестів «жовтих жилетів» у Франції, BLM протестів, активно сприяли антивакс рухам по всьому світу та втрутилися майже у всі більш-менш значимі громадянські конфлікти у західному світі за останні десятиріччя. Але найбільш повною мірою цей метод був розкритий у рамках технології створення «народних республік» в Україні у 2014 році. Цей досвід доцільно вивчати задля укріплення національної безпеки та інформування союзників щодо можливих спроб російських спецслужб втрутитися у громадянські конфлікти на їх території. **Метою статті** є – на основі емпіричного матеріалу довести існування деструктивної соціальної технології, яка спрямована на загострення конфлікту по методу ведення гібридної війни. Для вирішення цього завдання використано метод діахронічного структурування подій на основі використання вторинної обробки медійної інформації, для чого було зібрано емпіричний матеріал по 8 областях Півдня та Сходу України. Результати описані у рамках власної специфічної моделі динаміки громадянського конфлікту, яка відповідає подіям, що досліджуються, та включає в себе 8 фаз: зародження конфлікту в латентній формі, несистемне загострення, мобілізація сторін, ініціація, відкритий конфлікт, який може мати декілька етапів загострення, ініціація збройного конфлікту, пік збройного конфлікту та стан плато, який притаманний більшості антагоністичних конфліктів на міжетнічному та міжнародному рівнях.

Ключові слова: війна, гібридна війна, громадянський конфлікт, негативне управління громадянським конфліктом, методи ведення гібридної війни.

Вступ. Актуальність теми обумовлена чисельними прикладами систематичного втручання РФ у громадянські конфлікти інших держав. Сучасна воєнна доктрина Росії передбачає використання у своїх цілях будь-яких внутрішніх протиріч, які виникають на території держав Західного світу або будь-якому іншому регіоні. Існуючі конфлікти штучно радикалізуються, та використовуються як зброя для послаблення економіки, дискредитації урядів, дестабілізації країн в цілому, усі ці дії мають чіткі ознаки єдиної технології.

Прикладами її використання є паразитування на русі «жовтих жилетів» у Франції, навмисна радикалізація руху BLM у США, втручання у протести в Каталонії, стимуляція антивакс рухів у різних країнах, та багато інших випадків громадянських конфліктів, які не оминула увага Кремля. Але найбільш повною мірою потенціал цього методу спецслужбам РФ вдалося розкрили у рамках технології створення «народних республік» в Україні у 2014 році, коли наша держава мала ризик втратити половину своєї території. У регіонах Півдня та Сходу події відбувалися за одним сценарієм, який передбачав використання штучно створеного та скерованого громадянського конфлікту.

В ідеальній моделі, сили сепаратистів, отримавши достатню підтримку, повинні були у кожному регіоні брати під контроль органи місцевої влади, засоби масової інформації, ключові

об'єкти інфраструктури, проводити референдуми про від'єднання від України і створювати окремі «народні республіки». Програмою максимум було відокремлення від України 8 областей, на території яких мало бути створено нове, повністю підконтрольне об'єднання – «Новоросія», з перспективою його подальшого приєднання до РФ.

Метою статті є – на основі емпіричного матеріалу довести існування деструктивної соціальної технології, яка спрямована на загострення конфлікту по методу ведення гібридної війни. Постійна загроза використання подібного сценарію зовнішнього втручання або його елементів у точках напруги, які будуть з'являтися у подальшому, що обумовлює доцільність аналізу досвіду 2014 року.

Дослідженням різних аспектів феномену гібридної війни в цілому і гібридної війни проти України зокрема присвячені роботи низки зарубіжних і українських вчених. Концептуальним обґрунтуванням концепції гібридної війни у 21 столітті активно почали займатися американські військові теоретики: автор концепції Ф. Хоффман [3], а згодом Д. Кілгаллен [15], Маттіс [5], Д. Ласіка [4]. Серед українських науковців цей напрямок став активно розвиватись у 2014 році, з початком активної фази гібридної агресії Російської Федерації, і тому переважно вивчається саме у цьому контексті. Першими фундаментальними роботами, присвяченими російсько-українській гібридній війні стали І. П. Руценка [24] та Є. В. Магди [17], за останні 7 років у рамках цієї теми плідно працювали Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська [19], М. П. Требін [16], В. П. Горбулін [36] та багато інших науковців.

Виклад основного матеріалу. Конфлікти у науковій літературі мають більш менш сталу структуру, але для подальшого розгляду теми, доречним є використання власної, більш специфічної моделі динаміки конфлікту, яка буде відповідати подіям, що досліджуються:

1. Зародження конфлікту в латентній формі. Часто навіть непомітна для зовнішнього спостерігача стадія, сторін вже є усвідомлення конфліктної ситуації, але поки-що, дії розвиваються лише на соціально-психологічному рівні – розмови на кухні, в курилках, обговорення в соціальних мережах. Ніяких конкретних дій сторони не роблять.

2. Несистемне загострення, коли з'являються перші випадки конфліктної взаємодії, вислови, поодинокі зіткнення та інше. Конфлікт ще не є тотальним і участь в ньому приймають лише окремі сторони час від часу.

3. Мобілізація сторін – з усвідомленням необхідності переходу до більш жорстких, системних дій, учасники оцінюють свої ресурси, сили, шукають можливих союзників, консолідується в протиборчі групи, створюють рухи. На цій же стадії кожна зі сторін формує свою стратегію поведінки і вибирає спосіб впливу на супротивника. В залежності від рівня конфлікту, ця фаза може зайняти значний час, у деяких випадках навіть роки.

4. Ініціація – це стадія, на якій відбувається подія, що відіграє роль спускового гачка. Вона змушує сторони перейти до активних дій. Ініціювати конфлікт може як випадкова подія, так і спланована однією з сторін акція. Коли одна із сторін відчуває, що зараз вона має більш вигідні, ніж суперник, умови, або якщо зволікання може призвести до негативних наслідків, вона може штучно створити ситуацію, яка запустить активну фазу конфлікту і представить цю сторону у вигідному світлі оточуючим. Наприклад, «вони першими на нас напали, і тепер ми маємо дати відсіч».

5. Відкритий конфлікт – може протікати у різних формах, має системний характер, сторони використовують доступні їм ресурси для подолання суперника та нав'язання йому своєї волі.

Відкритий конфлікт може мати декілька фаз загострення, які можуть бути пов'язані як з діями учасників, так і з втручанням у конфлікт інших сторін.

6. Ініціація збройного конфлікту – випадок використання зброї, після якого всі учасники вимушено переходять до збройного протистояння.

7. Окремо також слід виділити пік збройного конфлікту, вирішальний момент у протистоянні, після якого конфлікт вирішується або сильно збавляє інтенсивність.

8. Окрім цих фаз також слід виділити можливість виникнення стану плато, коли конфлікт завмирає на певній фазі. При цьому активні дії не ведуться, але конфлікт не є вирішеним,

і напруження зберігається. З часом, конфлікт може як радикалізуватися, так і стихати або навіть вирішитися. Більшість антагоністичних конфліктів на міжетнічному та міжнародному рівні знаходяться у такому замороженому стані, на різних фазах розвитку конфлікту і час від часу радикалізуються.

Те, що у 2014 році була використана саме деструктивна соціальна технологія, яка була спрямована на загострення конфлікту може бути доведено за допомогою методу діахронічного структурування подій на основі використання вторинної обробки медійної інформації. Медіа того часу фіксували усі більш-менш значущі події, які відбувалися у регіонах, інформація майже у тому самому вигляді дублюється у багатьох незалежних джерелах і тому може бути використана, як джерело для відтворення хронології подій та їх аналізу. У рамках дослідження було зібрано емпіричний матеріал по 8 областях Півдня та Сходу України. Отримані результати проаналізовані з використанням власної моделі перебігу громадянського конфлікту, яка включає в себе 8 фаз.

Отже, у контексті російсько-української війни, яка почалася 2014 року, подією, що запустила першу фазу конфлікту, стало від'єднання України від радянського союзу, та отримання нею незалежності. Формування двох незалежних сторін та наявність значної кількості невдоволених такими змінами зародило поки що латентний конфлікт. У різних формах його наявність усвідомлювалася як керівництвом так і населенням обох держав, але незважаючи на конфліктні ситуації пов'язані з розподілом радянської спадщини, у глобальному контексті конфлікт деякий час залишався на соціально-психологічному рівні.

До другої фази – несистемного загострення, конфлікт перейшов з приходом до влади Путіна, та остаточним формуванням у керівництві РФ імперських амбіцій щодо повернення територій України та решти колишніх радянських територій, що й визначило загальний предмет конфлікту. Поступово відбулася зміна риторики щодо України як на державному рівні, у висловах окремих посадовців, так і у публікаціях ЗМІ. Саме у цей період відбувається офіційний перехід на використання прийменника «на» замість «в», що має на меті підкреслити імперські амбіції РФ щодо територій України.

До третьої фази, мобілізації, конфлікт переходить майже одразу із завершенням війни у Чечні. Увага Кремля переключається на Україну, і у 2003 році відбувається перший конфлікт відносно територій і кордонів на острові Тузла у керченській протоці [10], який фактично стає початком латентної фази російсько-української гібридної війни. РФ влаштовує відверту провокацію і оцінює реакцію з боку керівництва України та світової спільноти. Відбувається мобілізація ресурсів для подальшого розвитку конфлікту, створюються громадянські організації та рухи проросійської спрямованості, беруться під контроль існуючі. Досить складно виділити конкретний момент, у який почалася підготовка саме до сценарію зі створенням республік, адже окремі передумови до того, що відбувалося у 2014 році можна помітити ще з часів розвалу СРСР, чи навіть самого СРСР. Впродовж років агресор вкладав ресурси у поступову деконструкцію української державності та ідентичності, заміщення української культури, та культивування проросійських наративів, систематично підтримував проросійські організації та політичні сили, що призвело до повного домінування Партії Регіонів на Сході та Півдні України.

Ініціацією активної фази конфлікту, що є четвертим етапом розвитку конфлікту, можна назвати відмову Януковича від асоціації з ЄС, слід за чим люди почали виходити на протести і розпочався київський Євромайдан [13]. Поява активно діючої сторони актуалізувала громадянський конфлікт одночасно у декількох напрямках, створивши конкретного ворога, який зачіпає у проросійськи налаштованій частини суспільства цілу низку завчасно створених тригерів. З цього моменту спецслужби РФ починають значно активніше втручатися та штучно розпалювати конфлікт, паралельно починаючи реалізацію поставлених керівництвом цілей по захопленню Півдня та Сходу України.

Перехід до відкритої фази конфлікту а разом з ним і перше контрольоване підвищення градусу конфлікту відбулося у ніч 30 грудня [1], коли був відданий приказ щодо силового розгону

Євромайдану у Києві, який був виконаний з особливим цинізмом та жорстокістю. Ця подія обурила громадськість, привернувши увагу великої кількості людей до Євромайдану та значно збільшивши масштаби конфлікту [9].

Другою фазою загострення конфлікту стало досить штучне створення руху антимайдану, який спочатку складався переважно з звезених регіоналами бюджетників на противагу Євромайданам [2]. Завчасно створенні організації, перш за все спортивної спрямованості, на цьому етапі використовувалися переважно як тітушки, але згодом стали повноцінними учасниками антимайданів у регіонах, разом з рештою проросійських громадських та навіть релігійних організацій. Саме вони у подальшому мали трансформуватися із місцевих рухів у керівництво нових державних утворень. Незважаючи на наявність щирої та відносно масштабної підтримки цього руху місцевим населенням у деяких регіонах, основою руху залишалися контрольовані спецслужбами РФ організації, які мали виконувати поставлені завдання. У подальшому, це часто приводило до непорозумінь та конфліктів між представниками цих організацій і місцевим населенням яке самостійно долучилося до протестів і часто не розуміло мотивації дій окремих фракцій антимайдану. Конфлікти у регіонах наприкінці 2013 та у перші два місяці 2014 мали несистемний характер, основні події розгорталися у Києві. Відбувалися окремі зіткнення та напади на Євромайдани у різних регіонах, які мали на меті переважно придушення проукраїнських акцій та зібрань, Кривава неділя у Дніпрі [6], побоїще під ОДА в Одесі [7], напад на форум Євромайданів у Харкові [33].

Після початку операції по окупації Криму [34], перемоги Євромайдану у Києві та втечі Януковича [35], події у більшості областей відбувалися майже синхронно та скоординовано декількома хвилями, до кожної з яких велась підготовка та збиралися ресурси.

Третьою фазою загострення конфлікту стала масова хвиля проросійських акцій на початку березня, яку потім назвуть початком «Руської весни» 1–3 березня в усіх областях були проведені масштабні проросійські мітинги з прапорами РФ та великою кількістю завезеної масовки [8, 27], на яких агресивно просувався один набір тез про засудження нової влади, необхідність федералізації, проведення референдуму, російську мову як другу державну, виправдання анексії Криму, та одночасно з заявою президента-втікача у різних регіонах прозвучали заклики до Путіна про введення військ до України. В деяких областях, де була така можливість, проросійські сили зайшли далі, перевівши конфлікт на наступну, більш радикальну стадію, захопивши адміністративні споруди та вивісивши над ними триколори. Заміна прапорів стала для багатьох спонтанних учасників антимайданів своєрідним тригером, що відбувається щось неправильно, а їх намагаються використати. У значній мірі завдяки цій хвилі агресору вдалося відволікти увагу та ресурси від процесів, які з 20 березня відбувалися у Криму [34], а 27 березня вже переросли у повноцінне вторгнення [29]. Перша хвиля захоплення адміністрацій мала скоріше показовий характер та стала перевіркою можливостей проросійських сил у регіонах.

Друга масштабна хвиля проросійських акцій відбулася у квітні, вже менш синхронно, адже попередній досвід показав, що у більшості міст, незважаючи на тривалу підготовку та вкладені гроші, людських ресурсів сильно бракує. Тому, 6–7 квітня агресор вимушений був сконцентрувати свої сили у найбільш перспективних регіонах. До реальних дій дійшло лише у Луганську [18], Донецьку [11], Харкові [32] та були спроби запустити сценарій у Дніпрі [26], Миколаїві [21]. На цей раз атаки на адміністративні споруди планувалися значно серйозніше. Було сконцентровано людські ресурси та завезено додаткові з території РФ, значно збільшено масштаб операції, до планів сепаратистів тепер входило захоплення адміністративних, соціальних об'єктів та засобів масової інформації. З різницею у декілька днів хвиля докотилася й до Запоріжжя, але була подавлена.

У цей період конфлікт у регіонах підходить до точки біфуркації, адже в усіх областях окрім Луганської та Донецької конфлікт завершився перемогою проукраїнських сил. Можна виділити конкретні моменти у ході конфлікту, які якщо й не завершили його повністю, то принаймні визначили результат подальшого протистояння.

- У Харкові переламним моментом у протистоянні стало звільнення захопленої силами сепаратистів обласної адміністрації вінницьким «Ягуаром» у ніч з 7 на 8 квітня [31], а разом з цим і різкі перемини у відношенні до подій тодішнього міського голови Геннадія Кернеса.

- У Одесі подія, яка вирішила подальший перебіг конфлікту відбулася 2 травня, коли окремі групи, незважаючи на колективне рішення учасників антимайдану, напали на групу проукраїнських активістів та футбольних фанатів, однак зустріли спротив, були відтиснені і зазнали значних втрат в результаті пожежі у захопленому ними же Будинку профспілок [22].

- У Запоріжжі переламним моментом стало 13 квітня 2014 року коли відбулися події, які отримали назву «Ячна неділя». При спробі захоплення адміністрації сили сепаратистів були оточені, роззброєні, закидані великодніми яйцями і доправлені до місцевого УБОЗу через коридор ганьби. Лідери сепаратистів покинули регіон, а подальші спроби розгойдування ситуації присікалися українськими активістами.

- У Дніпрі 7 квітня прихильники «лівого сектора» закликали до захоплення будівлі місцевої ОДА, проте дніпропетровська міліція стала на захист територіальної цілісності [27].

- У Миколаєві точку у протистоянні поставили 7 квітня, коли активісти Народного ополчення розпочали очищення міста від сепаратистів і знесли наметове містечко біля пам'ятника героям-ольшанцям [28].

- У Херсоні остання масштабна акція сепаратистів відбулась 2 березня, коли вони отримали підтримку активістів з Криму, проте на захист обласної ради стали сили самооборони, фанати місцевого футбольного клубу та звичайні мешканці.

- У Донецьку, незважаючи на досить масштабні проукраїнські акції, агресору вдалося реалізувати свій план відносно успішно. Було захоплено адміністративні будівлі [25], створено альтернативні органи влади, проголошено про створення республіки [14], зроблено звернення до РФ щодо введення військ [12] та назначено дату референдуму.

- У Луганській області, через протидію сил СБУ та МВС, цей сценарій вдалось реалізувати майже на місяць пізніше.

13 квітня, після захоплення озброєними людьми Слов'янську [30], відбувається ініціація збройного конфлікту, коли на сили ЗСУ було скоєно зброєний напад [20], та починається широкомасштабна антитерористична операція [23], яка перейшла у стан плато із підписанням другої Мінської угоди.

Резюмуючи, можна зробити ряд висновків:

1. Проросійські сили діяли за одною схемою, яка була спрямована на захоплення влади у регіоні та проголошення «народних республік». Сили сепаратистів у різних регіонах діяли скоординовано, хвилями. На акціях в усіх регіонах звучав один, з поправкою на специфіку регіону, набір тез та гасел.

2. Паралельність та синхронність дій у регіонах була необхідна через істотну нестачу людських ресурсів та необхідність підтримувати початкову концепцію «повстання Півдня та Сходу» та демонструвати те, що сепаратистський рух у конкретному місті не існує «сам по собі» і має підтримку інших регіонів. Іншою важливою метою організації паралельних атак було розділення потенціалу втручання у план сил української влади.

3. Ефективність дій сепаратистів багато в чому залежала від позиції керівництва регіону, адже без певного контролю над місцевими силовими структурами захоплення адміністративних будівель та будь-які протиправні дії значно ускладнюються. Не маючи підтримки місцевих депутатів або хоча б надійної можливості вплинути на них, усі заяви щодо референдумів та проголошення незалежності значно важче легітимізувати у свідомості населення. Іншим важливим фактором стала наявність у регіоні проукраїнських організацій, готових до рішучих дій та здатність населення в цілому до самоорганізації для їх створення.

4. Для створення та радикалізації громадянських конфліктів агресор використовує завчасно створені та повністю контрольовані організації та об'єднання, які стають ядром протестного руху або паразитують на вже існуючому, радикалізуючи його. У рамках технології створення «народних республік», ці рухи також мають стати основою самопроголошених державних утворень.

5. Для гарантії мінімальної ефективності використання громадянського конфлікту агресором активно використовується завезення людських ресурсів ззовні. Для створення переконливого образу масовості громадянського конфлікту використовується масовка, яка збирається у сусідніх регіонах або завозиться з-за кордону, для більш раціонального її використання відбувається неопосередковане керування працівниками спецслужб. Для реалізації більш конкретних завдань наймаються менш чисельні та більш кваліфіковані людські ресурси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. «Беркут» жестоко разогнал Евромайдан Obozrevatel. URL: <https://news.obozrevatel.com/politics/34028-pravoohraniteli-razognali-evromajdan.htm> (дата звернення: 18.05.2022).
2. «Регіонали» звезли бюджетників на свій анти-євромайдан Украинская правда 23.11.2013. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2013/11/24/7002847/> (дата звернення: 18.05.2022).
3. Hoffman F., Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid War, Arlington: Potomac Institute for Policy Studies, 2007, p. 20–22.
4. Lasica D. T. Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory, monograph [online] 2009. URL: <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA513663> (дата звернення: 18.05.2022).
5. Mattis J. N., 2005, Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars US Naval Institute Proceedings Magazine, November, Vol. 132/11/1, 233. P. 18.
6. В Днепропетровске на митингующих напали титушки, свезенные по приказу Вилкула? URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/01/26/7011412/> (дата звернення: 18.05.2022).
7. В Одесі «титушки» під прикриттям міліції влаштували побойще під ОДА. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/02/20/7014905/> (дата звернення: 18.05.2022).
8. В соцмережах вербують росіян для акцій на Донбасі та в Одесі. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/3/7017204/> (дата звернення: 18.05.2022).
9. Две трети протестующих вышли на митинг из-за разгона Евромайдана – опрос СБУ: <https://www.unian.net/politics/861526-dve-treti-protestuyuschih-vyishli-na-miting-iz-za-razgona-evromaydana-opros.html> (дата звернення: 18.05.2022).
10. Дмитрий Рогозин: «Тузла – наша. И Севастополь – наш» Украинская правда 23.10.2003. URL: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2003/10/23/4375007/> (дата звернення: 18.05.2022).
11. Донецкие сепаратисты дали депутатам время на сбор до полуночи. URL: <https://web.archive.org/web/20170220092306/http://news.liga.net/news/politics/1280099-donetskie-separatisty-dali-deputatam-vremya-na-sbor-do-polunochi.htm> (дата звернення: 18.05.2022).
12. Донецькі сепаратисти погрожують, що попросять Путіна ввести війська. URL: <https://web.archive.org/web/20141130144650/http://www.pravda.com.ua/news/2014/04/7/7021602/> (дата звернення: 18.05.2022).
13. Євромайдан переростає у Єврореволюцію? 24.11.2013 Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25178760.html> (дата звернення: 18.05.2022).
14. Збори міста та громадських організацій оголосили в Донецьку народну республіку. URL: https://web.archive.org/web/20211213103249/https://www.bbc.com/ukrainian/news_in_brief/2014/04/140407_dk_donetsk_sovereignty (дата звернення: 18.05.2022).
15. Kilcullen D. Out of the Mountains: The Coming Age of the Urban Guerrilla, Oxford. University Press, 2013, p. 384 [online]. URL: http://www.amazon.com/Out-MountainsComingUrbanGuerrilla/dp/0199737509#reader_0199737509 (дата звернення: 18.05.2022).
16. Требін М. «Гібридна» війна як нова українська реальність. Український соціум (№ 3). 2014; Idem, Сучасний світ і його війни. Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» № 2 (29). 2016. URL: <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/70967/66158> (дата звернення: 18.05.2022).
17. Магда Є. В. Гібридна війна: вижити і перемогти. – Х. : Віват, 2015. – 304 с.
18. Митингующие штурмом взяли СБУ: выбиты двери и окна, валит дым. URL: <https://web.archive.org/web/20140410055556/http://v-variant.lg.ua/region/74438-mitinguyuschieshturmovv-vzyali-sbu.html> (дата звернення: 18.05.2022).
19. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія гібридної війни: гра прихованих смислів / Б. О. Парахонський, Г. М. Яворська // Стратегічна панорама. – 2017. – № 1. – С. 7–16.
20. Первый выстрел ВСУ по оккупантам. URL: <https://bitva.wiki/ru/news/text/268-pervuyi-vystrel-vsuo-okkupantam> (дата звернення: 18.05.2022).

21. При спробі штурму Миколаївської ОДА проросійськими активістами постраждало понад десять осіб. URL: https://web.archive.org/web/20140714235811/http://www.ukrinform.ua/ukr/news/pri_sprobi_shturmu_mikolaiivskoi_oda_prorosiyiskimi_aktivistami_postragdalo_ponad_desyat_osib_1926533 (дата звернення: 18.05.2022).
22. Причиною пожежі в Будинку профспілок в Одесі могли бути «коктейлі Молотова», кинуті згори – МВС. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25371887.html> (дата звернення: 18.05.2022).
23. РНБО розпочинає масштабну АТО із залученням Збройних Сил – Турчинов. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/13/7022274/> (дата звернення: 18.05.2022).
24. Рущенко І. П. Російсько-українська гібридна війна: погляд соціолога, монографія. – Харків, 2015, 268 с.
25. Сепаратисти в Донецьку захопили ОДА, вивісивши над будівлею прапори Росії. URL: https://web.archive.org/web/20140409125334/http://dt.ua/UKRAINE/separatisti-v-donecku-zahopili-oda-vivisivshi-nad-budivleyu-prapori-rosiyi-141134_.html (дата звернення: 18.05.2022).
26. У Дніпропетровську на міськраді підняли прапор РФ і розбили лампадки Героїв Майдану Українська правда. 01.03.2014. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/1/7016779/> (дата звернення: 18.05.2022).
27. У Дніпропетровську теж кличуть під ОДА, міліція насторожі. URL: <https://web.archive.org/web/20140616064927/http://www.pravda.com.ua/news/2014/04/7/7021612/> (дата звернення: 18.05.2022).
28. У Миколаєві зіткнулися «майданівці» та сепаратисти. Любителів Путіна змусили піти. URL: <https://web.archive.org/web/20140614232430/http://www.pravda.com.ua/news/2014/04/7/7021682/> (дата звернення: 18.05.2022).
29. У Сімферополі невідомі бойовики захопили парламент та уряд Криму і вивісили над ними прапор РФ. URL: <https://web.archive.org/web/20181015222803/http://tyzhden.ua/News/103358> (дата звернення: 18.05.2022).
30. У Слов'янську озброєнні невідомі захопили міськвідділ міліції. URL: <https://web.archive.org/web/20140421082828/http://tyzhden.ua/News/107410> (дата звернення: 18.05.2022).
31. У Харкові затримали 70 сепаратистів. URL: https://lb.ua/news/2014/04/08/262293_harkove_zaderzhali_70_separatistov.html (дата звернення: 18.05.2022).
32. У Харкові захопили ОДА й встановили на даху прапор Росії. URL: https://web.archive.org/web/20140415215542/http://www.ukrinform.ua/ukr/news/u_harkovi_zahopili_oda_u_vstanovili_na_dahu_prapor_rosii_1926037 (дата звернення: 18.05.2022).
33. Форум Євромайданів у Харкові: облога, переїзди і штурм будівлі. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/25227183.html> (дата звернення: 18.05.2022).
34. Як медаль «За повернення Криму» перекреслила усю брехню Кремля. URL: <http://web.archive.org/web/20170513030611/http://expres.ua/digest/2014/04/23/105383-medal-povernennya-krymu-perekreslyla-usyu-brehyu-kremlya> (дата звернення: 18.05.2022).
35. Янукович уже в Росії. Оба сына с ним. URL: <https://glavcom.ua/news/169225-janukovich-uzhe-v-rossii.-oba-syna-s-nim.html> (дата звернення: 18.05.2022).
36. Світова гібридна війна: український фронт / За заг. ред. В. П. Горбуліна. Національний інститут стратегічних досліджень. – К. : НІСД, 2017. – 496 с.

REFERENCES

1. “Berkut” zhestoko razohnal Evromaidan [“Berkut” violently dispersed the Euromaidan Obozrevatel] Obozrevatel. Retrieved from: <https://news.obozrevatel.com/politics/34028-pravoohraniteli-razognali-evromajdan.htm>
2. “Rehionaly” zvezly biudzhetnykiv na svii anty-yevromaidan [“Reginalli” sounded budget announcements] Ukraynskaia pravda 23.11.2013. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/news/2013/11/24/7002847/>
3. Hoffman, F. Conflict in the 21st Century: The Rise of Hybrid War, Arlington : Potomac Institute for Policy Studies, 2007, r. 20–22.
4. Lasica, D. T. Strategic Implications of Hybrid War: A Theory of Victory, monograph [online] 2009. Retrieved from: <http://www.dtic.mil/cgi-bin/GetTRDoc?AD=ADA513663>

5. Mattis, J. N., 2005, Future Warfare: The Rise of Hybrid Wars US Naval Institute Proceedings Magazine, November, Vol. 132/11/1,233, r. 18.
6. V Dnepropetrovske na mytynhuiushchykh napaly tytushky, svezennye po prykazu Vylkula? [In Dnipropetrovsk, the protesters were attacked by the titushki, taken by order of Vilkul?]. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/01/26/7011412/>
7. V Odesi “titushky” pid prykryttiam militsii vlashtuvaly poboishche pid ODA [In Odessa, “titushki” under the guise of police staged a massacre under the Regional State Administration]. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/02/20/7014905/>
8. V sotsmerezkhakh verbuiut rosiian dlia aktsii na Donbasi ta v Odesi [Russians are recruited on social networks for actions in Donbass and Odessa]. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/3/7017204/>
9. Dve treti protestuiushchykh vishly na mytynh yz-za razghona Evromaidana – opros SBU [Two thirds of protesters went to the rally because of the dispersal of Euromaidan – SBU poll]. Retrieved from: <https://www.unian.net/politics/861526-dve-treti-protestuyuschih-vyishli-na-miting-iz-za-razghona-evromaydana-opros.html>
10. Dmytryi Rohozyn: “Tuzla – nasha. Y Sevastopol – nash” [Dmitry Rogozin: “Tuzla is ours. And Sevastopol is ours” Ukrainian Pravda] Ukraynskaia pravda 23.10.2003. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2003/10/23/4375007/>
11. Donetskye separatysty dali deputatam vremena na sbor do polunochy [Donetsk separatists gave deputies time to gather until midnight]. Retrieved from: https://web.archive.org/web/20170220092306/http://news.liga.net/news/politics/1280099-donetskie_separatisty_dali_deputatam_vremya_na_sbor_do_polunochi.htm
12. Donetski separatysty pohrozhuut, shcho poprosiat Putina vvesty viiska [Donetsk separatists threaten to ask Putin to deploy troops]. Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20141130144650/http://www.pravda.com.ua/news/2014/04/7/7021602/>
13. Ievromaidan pererostaie u Yevrorevoliutsiiu? [Euromaidan grows into a Eurorevolution?] 24.11.2013 Radio Svoboda. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/25178760.html>
14. Zbory mista ta hromadskykh orhanizatsii oholosyly v Donetsku narodnu respubliku [Meetings of the city and public organizations announced in the Donetsk People’s Republic]. Retrieved from: https://web.archive.org/web/20211213103249/https://www.bbc.com/ukrainian/news_in_brief/2014/04/140407_dk_donetsk_sovereignty
15. Kilcullen, D. Out of the Mountains: The Coming Age of the Urban Guerrilla, Oxford. University Press, 2013, r. 384 [online]. Retrieved from: http://www.amazon.com/Out-MountainsComingUrbanGuerrilla/dp/0199737509#reader_0199737509
16. Trebin, M. “Hibrydna” viina yak nova ukrainska realnist. Ukrainskyi sotsium (№ 3). 2014; Idem, Suchasnyi svit i yoho viiny. [“Hybrid” war as a new Ukrainian reality]. Visnyk Natsionalnoho universytetu “Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho” № 2 (29). 2016. Retrieved from: <http://fil.nlu.edu.ua/article/view/70967/66158>
17. Mahda, Ye. V. Hibrydna viina: vyzhyty i peremohty. [Hybrid war: survive and win] – Kh. : Vivat, 2015. – 304 s.
18. Mytynhuiushchye shturmom vzialy SBU: vybyty dvery y okna, valyt dym [Protesters stormed the SBU: doors and windows were knocked out, smoke fell]. Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20140410055556/http://v-variant.lg.ua/region/74438-mitinguyuschie-shturmomv-vzyali-sbu.html>
19. Parakhonskyi, B. O., Yavorska, H. M. Ontolohiia hibrydnoi viiny: hra prykhovanykh smysliv / B. O. Parakhonskyi, H. M. Yavorska [Ontology of hybrid war: a game of hidden meanings] // Stratehichna panorama. – 2017. – № 1. – S. 7–16.
20. Pervyi vystrel VSU po okkupantam [The first shot of the APU on the occupiers]. Retrieved from: <https://bitva.wiki/ru/news/text/268-pervyi-vystrel-vsu-po-okkupantam>
21. Pry sprobi shturmu Mykolaivskoi ODA prorosiiskymy aktivistamy postrazhdalo ponad desiat osib [Pro-Russian activists injured more than ten people in an attempt to storm the Mykolayiv Regional State]. Retrieved from: https://web.archive.org/web/20140714235811/http://www.ukrinform.ua/ukr/news/pri_sprobi_shturmu_mikolaiivskoi_oda_prorosiiskimi_aktivistami_postragdalo_ponavdesyat_osib_1926533
22. Prychynoiu pozhezhi v Budynku profspilok v Odesi mohly buty “kokteili Molotova”, kynuti zghory – MVS [The cause of the fire in the House of Trade Unions in Odessa could be

“Molotov cocktails” thrown from above – the Ministry of Internal Affairs]. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/25371887.html>

23. RNBO rozpochynaie masshtabnu ATO iz zaluchenniam Zbroinykh Syl – Turchynov [The National Security and Defense Council launches large-scale anti-terrorist operation with the involvement of the Armed Forces – Turchynov]. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/13/7022274/>

24. Rushchenko, I. P. Rosiisko-ukrainska hibrydna viina: pohliad sotsioloha, monohrafiia, [Russian-Ukrainian hybrid war: the opinion of a sociologist]. – Kharkiv, 2015, 268 s.

25. Separatysty v Donetsku zakhopyly ODA, vyvisyvshy nad budivleiu prapory Rosii [Separatists in Donetsk seized the regional state administration, hanging Russian flags over the building]. Retrieved from: https://web.archive.org/web/20140409125334/http://dt.ua/UKRAINE/separatisti-v-donecku-zahopili-oda-vivisivshi-nad-budivleyu-prapori-rosiyi-141134_.html

26. U Dnipropetrovsku na miskradi pidnialy prapor RF i rozbyly lampadky Heroiv Maidanu Ukrainska pravda [In Dnipropetrovsk, the City Council raised the flag of the Russian Federation and smashed the lamps of the Heroes of the Maidan Ukrainian Pravda] 01.03.2014. Retrieved from: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/1/7016779/>

27. U Dnipropetrovsku tezh klychut pid ODA, militsiia nastorozhi [In Dnepropetrovsk also call under regional state administration, militia vigilant]. Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20140616064927/http://www.pravda.com.ua/news/2014/04/7/7021612/>

28. U Mykolaievi zitknulysia “maidanivtsi” ta separatysty. Liubyteliv Putina zmusyly pity [In Nikolaev “Maidanists” and separatists clashed. Putin’s fans were forced to leave]. Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20140614232430/http://www.pravda.com.ua/news/2014/04/7/7021682/>

29. U Simferopoli nevidomi boiovyky zakhopyly parlament ta uriad Krymu i vyvisyly nad nymy prapor RF [In Simferopol, unknown militants seized the parliament and government of Crimea and hung the flag of the Russian Federation over them]. Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20181015222803/http://tyzhden.ua/News/103358>

30. U Sloviansku ozbroieni nevidomi zakhopyly miskviddil militsii [In Slovyansk, unknown individuals seized the city police department]. Retrieved from: <https://web.archive.org/web/20140421082828/http://tyzhden.ua/News/107410>

31. U Kharkovi zatrymaly 70 separatystiv [70 separatists detained in Kharkiv]. Retrieved from: https://lb.ua/news/2014/04/08/262293_harkove_zaderzhali_70_separatistov.html

32. U Kharkovi zakhopyly ODA y vstanovyly na dakhu prapor Rosii [In Kharkiv, the Regional State Administration captured and set the Russian flag on the roof]. Retrieved from: https://web.archive.org/web/20140415215542/http://www.ukrinform.ua/ukr/news/u_harkovi_zahopili_oda_y_vstanovili_na_dahu_prapor_rosiii_1926037

33. Forum Yevromaidaniv u Kharkovi: obloha, pereizdy i shturm budivli [Euromaidan Forum in Kharkiv: siege, relocation and storming of the building]. Retrieved from: <https://www.radiosvoboda.org/a/25227183.html>

34. Iak medal “Za povnennia Krymu” perekreslyla usiu brekhniu Kremliia [How the medal “For the return of Crimea” crossed out all the lies of the Kremlin]. Retrieved from: <http://web.archive.org/web/20170513030611/http://expres.ua/digest/2014/04/23/105383-medal-povernennya-krymu-perekreslyla-usyu-brehnyu-kremliya>

35. Ianukovych uzhe v Rossyy. Oba syna s nym [Yanukovych is already in Russia. Both sons with him]. Retrieved from: <https://glavcom.ua/news/169225-janukovich-uzhe-v-rossii.-oba-syna-s-nim.html>

36. Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front / Za zah. red. V. P. Horbulina. [World Hybrid War: the Ukrainian front] Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzhen. – K. : NISD, 2017. – 496 s.

Kryvoruchko Maksym Hennadiiovych

Postgraduate student at the Department of Sociology and Public Administration
National Technical University “Kharkiv Polytechnic Institute”
2, Kirpychova Str., Kharkiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-3067-3244

DYNAMICS OF THE HYBRID CONFLICT BASED ON THE EXPERIENCE OF 2013–2014 IN THE REGIONS OF THE SOUTH AND EAST OF UKRAINE

The article considers the events of the Russian-Ukrainian war of the period of 2013–2014 which has combined both traditional armed confrontation and many other, non-lethal methods, including the artificial separation of civil conflict with the purpose of its further use for realization of political or military tasks. For many years this method was the basis of the military doctrine of the Russian Federation and was used all over the world. The Russian intelligence services, using internal contradictions, have been engaged in destabilizing the situation during protests of “yellow liars” in France, BLM protests, actively promoted anti-vakks movements around the world and intervened in almost all more or less significant civil conflicts in the Western world over the last decades. But this method was most fully discovered within the framework of the technology of “People’s Republic” creation in Ukraine in 2014. This experience should be studied in order to strengthen national security and inform allies about possible attempts of Russian intelligence agencies to interfere in civil conflicts on their territory. The purpose of the article is – on the basis of empirical material to prove existence of destructive social technology, which is aimed at aggravation of conflict by method of conducting a hybrid war. To solve this problem, the method of diachronic structuring of events based on the use of secondary media information was used, for which empirical material was collected in 8 regions of the South and East of Ukraine. The results are described within the framework of its own specific model of dynamics of civil conflict, which corresponds to the events under investigation and includes 8 stages: Origin of conflict in latent form, non-systemic aggravation, mobilization of parties, initiation, open conflict, which can have several stages of aggravation, initiation of armed conflict, peak of armed conflict and the state of the plateau, which is inherent in most antagonistic conflicts at the interethnic and international levels.

Key words: war; hybrid war; civil conflict, negative management of civil conflict, methods of conducting hybrid war.